

*Albanci s Kosova su odavno jasno i glasno kazali da su svoju sudbinu zauvek vezali sa radničkom klasom Jugoslavije**

U ove julske dana pre 40 godina, u vreme najveće moći fašizma i nacizma, kada su pred njim padale moćne države, naši narodi i narodnosti su se prihvatili pušaka i pošli hrabro u borbu za svoje nacionalno i socijalno oslobođenje. Svega tri dana nakon istorijskog Četvrtog jula kada je CK KPJ sa drugom Titom na čelu doneo odluku o podizanju oružanog ustanka u Jugoslaviji, Sedmog jula 1941. godine pukla je prva ustanička puška u Beloj Crkvi. Slobodarski srpski narod podigao se na ustanak protiv okupatora i njegovih slugu.

Julske slobodarske vatre u kratkom vremenskom razdoblju zahvatile su celu Jugoslaviju. Već s jeseni 1941. godine stvorena je velika slobodna teritorija — prva slobodna teritorija u porobljenoj Evropi.

Pod zastavom slavne Komunističke partije Jugoslavije okupljali su se ne samo komunisti i skojevci već svi progresivni ljudi bez obzira na naciju i veru. Pored borbe za nacionalno oslobođenje na toj zastavi bila je upisana i borba za socijalnu pravdu, za slobodu i ravnopravnost, za život dostojan čoveka.

To je bio razlog što je naša Narodnooslobodilačka borba, uprkos daleko nadmoćnijim fašističkim snagama, stalno rasla i jačala. Nikakav teror, nikakva sila nije mogla da uništi te u našem narodu velike i večne ideale.

* Govor druga Fadilja Hodže, održan 7. jula 1981. godine u Brezovici povodom četrdesetogodišnjice ustanka u Srbiji.

To je bio zov koji je i ovde na Kosovu pokrenuo u borbu sve što je bilo progresivno, rodoljubivo iz redova svih naših nacionalnosti. U našoj Pokrajini, pod rukovodstvom Oblasnog komiteta KPJ za Kosovu i Metohiju, već u toku jula 1941. vrše se pripreme za oružani ustanak i počinju diverzantske akcije. Reorganizuju se stare i stvaraju nove partijske i skojevske organizacije, formiraju se gerilske grupe i pozadinski partizanski odredi. Sredinom leta 1941. godine vrše se diverzije na žičari Trepče i formira se Kopaonički partizanski odred. U toku 1942. godine Partija i SKOJ organizuju se i šire po celoj Pokrajini. Razvija se široka mreža narodnooslobodilačkih odbora, formira se partizanski odred »Zejnel Ajdini« i privremeni Glavni štab NOV i POJ Kosova i Metohije. Tada su se i ovde, u ovim planinama, oglasili partizani legendarnog Šarplaninskog partizanskog odreda.

Tako su najbolji sinovi albanskog, srpskog, crnogorskog i drugih naroda u vrlo teškim uslovima, svojom zajedničkom borbom protiv okupatora pod rukovodstvom slavnog maršala Tita počeli zlatnim slovima da pišu najsvetlije stranice svoje istorije.

Narodi i narodnosti Jugoslavije svojom slavnom ali teškom četvorogodišnjom borbom isterali su okupatora i oslobodili svoju zemlju. Izvojevši slobodu i pobedu revolucije, naši narodi i narodnosti nisu stali na tome. Odmah posle oslobođenja prihvatili su, isto tako, smelo obnovu i izgradnju zemlje, prionuli su da promene lik zemlje i svoj sopstveni. Ratni elan pretvorili su u radni entuzijazam za izgradnju socijalizma.

Socijalističko samoupravljanje je donelo i novi kvalitet u organizacije naše federacije i u razvoju bratsva, jedinstva i ravnopravnosti. Već više od pola veka strategija revolucionarne borbe SKJ čvrsto se oslanja na nacionalnu ravnopravnost i klasno oslobođenje radničke klase i svakog našeg naroda i narodnosti.

Praktično ostvarivanje tih velikih humanih i revolucionarnih načela izražavano je u razvoju našeg federativnog uređenja. Još od onih novembarskih ratnih dana 1943., kada su u Jajcu položeni temelji naše nove federativne zajednice, do danas svaka faza u razvoju naše federacije označavala je i sve veći stepen nacionalne afirmacije, slobode i ravnopravnosti. Jer u temeljima i društvenoj sadržini tih procesa stajali su interesi radničke klase i oslobođenja rada. Stoga svaki pokušaj odvajanja interesa bilo koje nacije i nacionalnosti u nas od ove njene klasne sadržine predstavlja pokušaj vraćanja natrag.

Politika nacionalne ravnopravnosti izvojevana s puškom u ruci kroz NOB i revoluciju, a proklamovana i utemeljena odlukama Dru-

gog zasedanja AVNOJ-a, izražena u federativnom uređenju širila je stalne okvire i sadržaje nacionalnog života, slobode i ravnopravnosti.

Afirmacijom socijalističkog samoupravljanja, nacije i nacionalnosti su dobile sve potrebne uslove i bitne pretpostavke za najviši stepen slobode, za potpun i ravnopravan nacionalni i društveni razvoj. Socijalističko samoupravljanja u našem federalizmu je unelo nove elemente, oblike i sadržaje. Ustavom SFRJ, te ustavima SR i SAP iz 1974. godine unapređeni su odnosi koji garantuju slobodu i ravnopravnost svih naših naroda i narodnosti zajedno i svakog ponaosob, odnosno republika i autonomnih pokrajina koje su u sastavu SR Srbije kao elementi federalizma.

U našem političkom sistemu ta ravnopravnost i samostalnost se bitno proširuju i treba da nose suštinski novi karakter. To ne znači lokalno zatvaranje niti neku novu vrstu autarhičnosti. To je nova vrsta našeg jugoslovenskog zajedništva, u punoj ravnopravnosti bez nadređenih i podređenih. U našim samoupravnim odnosima ne može biti eksploatacija jednog naroda od strane drugog, niti jedne republike od druge, niti autonomne pokrajine od republike i obratno, niti se može ikome uskratiti pravo da sam odlučuje o rezultatima svoga rada. Naša politika nacionalne ravnopravnosti, bratstva i jedinstva svih naroda i narodnosti, samoupravnog socijalističkog federalizma nema alternative. Ona se u praksi potvrdila.

Neprijateljska parola »Kosovo republika« vodi ka negiranju suštine ovakvog našeg ustavnog ustrojstva. Stoga je ona ne samo neprihvatljiva nego je i duboko reakcionarna. Nju su kao mamac postavili naši neprijatelji da bi obmanuli one koji nedovoljno poznaju naš sistem, da bi destabilizirali Jugoslaviju i izazvali nepoverenje i razdor između albanskog i srpskog naroda, odnosno albanskog i ostalih naroda i narodnosti Jugoslavije. Neprijatelju je uspelo da se ubaci među neke delove omladine, posebno kod delova studentske omladine i da svojim destruktivnim, kontrarevolucionarnim i rušilačkim akcijama ugrozi mir i poredak u Prištini i u nekim mestima Kosova. Pravac udara bio je usmeren na osnovne tekovine naše revolucije — na bratstvo i jedinstvo, na zajedništvo. Činili su sve da izazivaju i stvaraju nepoverenje i jaz između Albanaca, s jedne, i Srba i Crnogoraca s druge strane, odnosno između Albanaca i drugih naroda i narodnosti Jugoslavije i da rasplamte nacionalističke strasti i šovinističku mržnju.

Nastala situacija na Kosovu postavlja pred sve naše subjektivne snage ogromne zadatke i veliku odgovornost. Osnovno je da što pre saniramo stanje. Radi toga moramo još upornije da razvijamo ma-

sovnu političku aktivnost na svestranom raskrinkavanju paklenih namera i ciljeva unutrašnjih i spoljnih neprijatelja i onemogućavanju zločinačke delatnosti svih neprijateljskih elemenata.

Isto tako moramo preduzeti ozbiljne mere da bi što pre otklonili mnogobrojne nedostatke i slabosti koje su se ispoljile u radu saveza komunista i organima vlasti na Kosovu, u rukovodstvima Pokrajine i opštine. U tom pravcu vrši se a i dalje će biti potrebno da se vrši politička diferencijacija kadrova na svim nivoima u Pokrajini. Nećemo dozvoliti da naša omladina ide stranputicom. Najveći deo naše omladine je socijalistički opredeljen. Ona je išla, ide i ići će Titovim putem. Njena je sreća, njena je lepša budućnost u našem sistemu socijalističkog samoupravljanja, u bratstvu i jedinstvu sa svim narodima i narodnostima Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, u bratstvu i poverenju sa slobodarskim srpskim narodom i narodnostima SR Srbije.

Osim sloge, bratstva i ravnopravnosti, mi drugog puta ka svojoj sreći i blagostanju nemamo.

Kosovo je, zahvaljujući pomoći cele jugoslovenske zajednice, ostvarilo gigantski napredak

Titova Jugoslavija pružila je sve mogućnosti i uslove za puni zamah svih stvaralačkih snaga svih naših naroda i narodnosti. Poznato je kako se brzo i svestrano razvila Jugoslavija. Od zaostale agrarne zemlje ona se uvrstila u srednje razvijene zemlje i nacionalni dohodak po glavi stanovnika od par stotina povećala na 2.500 dolara; broj zaposlenih povećao se za blizu 5 puta; električna energija za 40 puta; društveni proizvod povećao se za više od 6, a industrijska proizvodnja za 11 puta.

Nova Jugoslavija se od prvih dana svog postojanja suočila i sa velikim regionalnim razlikama u nivou ekonomskog i drugog razvoja. Zbog toga se posle rata opredelila za ravnomerniji razvoj, odnosno za brži razvoj nedovoljno razvijenih područja. U toj politici od 1957. godine Kosovo kao najmanje razvijeno područje dobilo je posebno mesto i od tada do danas ostvarilo, zahvaljujući pomoći cele jugoslovenske zajednice, zaista gigantski napredak. Promenjena je fizionomija cele Pokrajine. Izrasli su novi gradovi, izmenjen je lik sela. Izgrađeno je mnogo stanova, fabrika, puteva, železnica, škola, domova kulture, bolnica itd.

Samo u toku poslednje četiri godine (od 1976—1980.) na Kosovu je investirano oko dve milijarde dolara, od čega su 66 odsto sred-

stava federacije. Ta sredstva su omogućila da se finansira izgradnja 928 objekata, najvećim delom industrijskih.

U periodu od 1947. do 1979. društveni proizvod ukupne privrede Kosova realno je povećan za više od šest puta, a u industriji za više od 14,5 puta. Industrija Kosova, koje ranije skoro nije ni bilo, postala je vodeća privredna grana. U razdoblju od 1947. do 1980. godine broj poljoprivrednog stanovništva na Kosovu smanjen je od 81 odsto na 42 odsto, dok je poljoprivredna proizvodnja povećana za gotovo tri puta. U isto vreme povećan je broj zaposlenih za četiri i pol puta, tako da sada na Kosovu ima 180.000 zaposlenih.

Još izrazitiji napredak ostvaren je na polju kulture, nauke i prosvete. Broj učenika osnovnih škola povećan je od 98 hiljada u 1948. godini, na 308 hiljada u 1979. godini, odnosno za više od tri puta. Formiran je Univerzitet sa devet fakulteta i sedam viših škola. Osnovana je Akademija nauka.

Danas se u SAP Kosovu štampa oko 60 dnevnih i povremenih listova i 32 časopisa. Godišnje se objavi preko 370 knjiga i brošura Radio-Priština radi neprekidno u toku 24 časa sa dva programa a Televizija u crno-beloj i kolor tehnici emituje svaki dan svoje programe na albanskom, srpskohrvatskom i turskom jeziku. U Pokrajini danas radi 385 biblioteka sa blizu 2,5 miliona knjiga.

Značajni rezultati postignuti su i u zdravstvenoj zaštiti naroda. Povećan je broj lekara, medicinskih radnika, bolesničkih postelja i zdravstvenih ustanova. Zahvaljujući tome smrtnost dece smanjena je za više od 2 puta, a životni vek ljudi produžen za skoro 2 puta.

Ovo su neki od rezultata koje su postigli radni ljudi Kosova. Zahvaljujući postojećoj stvorenoj materijalnoj bazi a naročito stručnoj kvalifikacionoj strukturi radničke klase i tehničke inteligencije ubuduće razvoj Pokrajine će biti još brži.

Brži razvoj je naš strateški cilj. On je moguć na osnovu spremnosti radnih ljudi naše Pokrajine i htenja cele naše zemlje da se Kosovo razvija brže i dinamičnije u interesu, pre svega Pokrajine, kao i cele naše socijalističke zajednice.

U srednjoročnom planu, koji je već dogovoren 1980. godine između republika i pokrajina, Kosovo zadržava poseban tretman u odnosu na sve ostale privredno nedovoljno razvijene republike. Nove investicije će doprineti da materijalna baza Kosova još više ojača i proširi se. To će nam omogućiti da zaposlimo 60.000 novih radnika i da povećamo ukupni standard svih slojeva stanovništva.

U narednih pet godina samo iz fonda federacije za razvoj privrede investiraće se na Kosovu 11.000 milijardi dinara ili oko 3,3

milijardi dolara. To će omogućiti da se privreda Kosova razvija za 60 odsto brže u odnosu na jugoslovenski prosek.

Gradićemo i nove škole, nove objekte u kulturi, povećati studentski standard, izgraditi nove bolnice i ambulante. U tu svrhu Kosovo će posebnim i dopunskim merama dobiti od federacije oko 4.600 milijarde dinara.

U narednih 5 godina na Kosovu će se izgraditi 40.000 novih stanova.

Proširiće se termoelektrana sa pogonima Kosovo VI i Kosovo VII od po 339 megavata. Povećaće se u znatnoj meri proizvodnja i prerada uglja.

Znatno će se proširiti rudnički kapaciteti i kapaciteti topionice i rafinerije olova. Gradiće se nova elektroliza cinka i novi kapaciteti feronikla, fabrika industrijskih baterija u Peći, fabrika baterija u Gnjilanu, fabrika elektromotora u Đakovici.

Pomoć cele jugoslovenske zajednice, koja je obimna i svesrdna, predstavlja izraz socijalističke solidarnosti cele radničke klase Jugoslavije prema radničkoj klasi Kosova. Njen značaj je utoliko veći što dolazi u vreme kada su sve republike i SAP Vojvodina tj. kada je i cela naša zemlja suočena sa mnogim ekonomskim teškoćama, na kojima se suočava najveći deo čovečanstva. Politika najbržeg razvoja Kosova, kao izraz zajedničkih težnji naroda i narodnosti Jugoslavije, definisana je u Ustavu SFRJ, Programu SKJ, kao i dokumentima XI kongresa SKJ i predstavlja osnovno opredeljenje naše zajednice i u narednom periodu.

Ali upravo sve to od nas, od radničke klase Kosova i svih njegovih radnih ljudi, zahteva najveću odgovornost za domaćinsko poslovanje i da se ta značajna sredstva iskoriste na najbolji mogući način. Moramo da se što bolje organizujemo, da se dobro pripremimo i kadrovski ojačamo i da vršimo svestrane naučne analize, kako bismo sagledali na kakve privredne grane i objekte da se orijentišemo, te da bismo sredstva kojima će raspolagati Kosovo pravilno usmerili. U ovom petogodišnjem planu najvažnije je stvaranje optimalne privredne strukture koja će usloviti efikasno i intenzivno zapošljavanje mladog naraštaja i stvaranje većeg dohotka. Još više nego do sada treba se osloniti na preradu domaćih sirovina sa kojima raspolazemo. Jedna takva struktura, međutim, može se ostvariti sa više uspeha ako podstičemo intenzivnije nego do sada procese samoupravnih integracija na bazi rada i sredstava privrede Kosova sa velikim sistemima naše zemlje, a naročito sa onim u SR Srbiji. Verujem da ovu orijentaciju možemo da ostvarimo sa uspehom ako naidemo na puno razumevanje udruženog rada cele zem-

lje. Uveren sam, da će socijalističke republike i SAP Vojvodina podržati i podsticati ove procese integracije.

Treba da povećamo proizvodnju, da povećamo produktivnost rada. Svakodnevno treba voditi brigu o štednji i stabilizaciji privrede od čega u mnogome zavisi i tempo našeg razvoja. Potrebno je da uz povećanje proizvodnje što više izvozimo, kako bismo sa dobijenim devizama mogli da kupujemo opremu i sirovine za naše nove industrijske objekte. Ove zadatke moramo sprovoditi uz maksimalnu disciplinu i odgovornost svakog pojedinca na svom radnom mestu. Kult prema radu moramo podići na najviši nivo. Jedino tako možemo se brže razvijati.

U cilju što boljeg sprovođenja svega ovoga moramo što pre prići određivanju jasnog kursa u daljem školovanju naše omladine na Kosovu. Neophodno je čim pre uskladiti školovanje kadrova naročito visokoškolskih sa potrebama razvoja privrede i društva. Treba da stvorimo sposobne kadrove, socijalistički usmerene, koji će u narednim godinama preuzeti sve veće odgovornosti i nastaviti put socijalističkog samoupravnog razvoja.

Oblast poljoprivrede je za našu Pokrajinu od ogromnog značaja. Skoro polovina stanovništva živi i radi na selu. Tendencija napuštanja sela je veoma pogrešna. Uz dobru mehanizaciju i upotrebu hemijskih sredstava i kvalitetan rad kosovska zemlja može dati znatno veću količinu proizvoda. Orijentacija na intenzivnu poljoprivrednu proizvodnju, u prvom redu na proizvodnju industrijskih povrtnarskih i voćarskih kultura, omogućila bi našim poljoprivrednicima ostvarivanje znatno većih prihoda i zapošljavanje većeg broja ljudi. Slično je sa kvalitetnim — rasnim stočarstvom. Hidrosistemi Ibar—Lepenac i Radonjić će omogućiti visoke prinose. Za takvu proizvodnju, uloga zadruga i poljoprivrednih kombinata treba da bude znatno aktivnija nego do sada, što znači da te organizacije treba da budu centri za kooperativno vezivanje i unapređenje poljoprivredne proizvodnje. Samo tako moći ćemo da dajemo više hrane tržištu, da zaposlimo što veći broj seljaka i postepeno ublažimo problem agrarne prenaseljenosti na selu.

Najnoviji zaključci Predsedništva SFRJ, Kongresa samoupravljača i drugih naših najviših državnih i partijskih foruma o merama za stabilizaciju privrede treba da budu putokaz i okosnica u našem svakodnevnom radu. Samo ako budemo tako radili daćemo i naš doprinos borbi protiv inflacije, deficita u platnom bilansu zemlje i stabilizovanju privrednih tokova.

Iza parole „Kosovo-republika“ krije se hrpa mračnih ciljeva i izdajstva

Naši ljudi danas jasno vide i osećaju kakvo su veliko zlo na-
nele Kosovu kontrarevolucionarne, destruktivne neprijateljske akci-
je na liniji albanskog nacionalizma i iredentizma, koliko su njihove
namere i parole opasne za mir, slobodu i stvaralački život naših
ljudi. Svima nama teško je palo to što se dogodilo na Kosovu. Alban-
ci Kosova osuđuju ove izgrede kao izraziti neprijateljski atak na
njihov integritet i slobodu kao i na slobodu i mir svih građana
Kosova i Jugoslavije.

Posle 36 godina života u miru i slozi, kada je svaki čovek mogao
bezbedno da zanoći nasred puta, u svakom selu i na planini, uneti
su na Kosovu nemir i nesigurnost. Posle tri i po decenije zajednič-
kog stvaralaštva u socijalizmu pokušano je da se potpali požar na-
cionalne mržnje, da se sve što je pozitivno baci pod noge.

Iza neprijateljske laskave i prividno naivne parole »Kosovo-
republika«, krije se čitava hrpa mračnih ciljeva i namera, krije
se izdajstvo, služenje stranim silama, krije težnja da nas vrate na-
zad. Pod plaštom »socijalne pravde«, krije se dogmatizam najgore
vrste, krije se nacionalna isključivost i mržnja prema drugim na-
rodima.

Neprijatelji i njihovi pokrovitelji u Tirani i drugde u inostran-
stvu posebno su se okomili na bratstvo i jedinstvo naših naroda i
narodnosti. Besomučno su se okomili na srpski narod i SR Srbiju.
I šta sve ne govore? Po njima su Srbi i Srbija »krivi za sve«.

Za kontrarevolucionare postoji samo Srbija Karađorđevića i
Nikole Pašića. Oni ne vide, odnosno ne žele da vide, radničku Srbi-
ju, Srbiju Svetozara Markovića, Dimitrija Tucovića, ne znaju za
borbu srpskih komunista u predratnom periodu, sa kojima su se ra-
me uz rame borili i komunisti svih ostalih naroda i narodnosti Ju-
goslavije, protiv velikosrpskog hegemonizma, protiv nacionalnog
ugnjjetavanja i za prava Albanaca, ne znaju za Sedmi jul, Užičku
republiku, ne znaju za oružani obračun srpskog naroda sa četnici-
ma Draže Mihajlovića, nepoznata im je borba Saveza komunista
Srbije protiv velikodržavnog birokratskog centralizma i »rankovi-
ćevštine«. Oni ističu samo ono što je nekad bilo negativno među
Albancima i Srbima i negiraju sve što je vekovima kao pozitivno
stvarano i u NOB-u i revoluciji učvršćeno.

Na svima nama je da to vekovno zajedništvo dalje negujemo
i razvijamo. Jer, i kao što je redovno govorio drug Tito kad god je
dolazio na Kosovo, samo u slozi možemo da savladamo i najveće

teškće. Zato treba da čuvamo bratstvo i jedinstvo kao zenicu oka svoga, kako nam je on uvek poručivao, i da se odlučno borimo protiv svakog vida nepoverenja, potčinjenosti, pritisaka, iseljavanja, mržnje.

Ko se bude ogrešio o ustavna prava naših ljudi mora snositi najveću odgovornost. Za takve nema mesta među nama. Pritisak na iseljavanje Srba i Crnogoraca sa Kosova nije vršio i ne vrši albanski narod. To čine naši neprijatelji. To je kukolj koji sam albanski narod treba da žigoše i onemogućí. Albanci, Srbi, Crnogorci, Muslimani i Turci Kosova veoma dobro znaju i osećaju svoje prave autentične, životne interese. Oni se ne okreću nikome i nigde u inostranstvu. Oni su neraskidivi deo ove zemlje, ove socijalističke ravnopravne zajednice naroda i narodnosti. A mi, Albanci Kosova, odavno smo glasno i jasno kazali da je jugoslovenska socijalistička zajednica naša kuća, koju smo zajedničkom borbom sa ostalim narodima i narodnostima gradili i da smo svoju sudbinu zauvek vezali sa radničkom klasom Jugoslavije. Mi dobro znamo da nam je budućnost i sreća u socijalističkoj samoupravnoj nesvrstanoj Jugoslaviji, u bratskoj zajednici sa drugim jugoslovenskim narodima i narodnostima.

I treba svima jasno i glasno reći: Albanci Kosova su jedno, a neprijatelji — nacionalisti i iredentisti — drugo. Ovi neprijatelji, izazivači nemira i drugih neprijateljskih akata su pre svega neprijatelji Albanaca, a i neprijatelji drugih naroda i narodnosti Jugoslavije.

Zato ne možemo biti tolerantni, kolebljivi ili bolećivi prema neprijatelju. U tome moramo biti potpuno jasni i odlučni. Sve takve će sam albanski narod i svi zajedno na Kosovu, otkriti, demaskirati i onemogućiti njihove paklene namere i predati ih sudu. U skladu sa Ustavom i zakonom mora se onemogućiti svaka zločinačka delatnost neprijatelja, bez obzira pod kojom se firmom i u kojim se sredinama ispoljava.

Uz ovo dodaću još jednu misao. Jedan nacionalizam, koji je uzeo maha, ne sme biti povod da ijedan poštení čovek drugih nacija upada u drugi. To mogu želeti samo zajednički neprijatelji socijalističke Jugoslavije. Mi komunisti, mi borci NOB-a i revolucije, poštení radni ljudi i građani a naročito mlada generacija naše socijalističke zajednice stvarane i izgrađene velikim žrtvama, to ne smemo da dozvolimo. Moramo svakom nacionalizmu odlučno reći NE!

Jedino zajedničkim naporima brže ćemo savladati sve posledice kontrarevolucionarne delatnosti.

Od tog konteksta, od tih zajedničkih i jedinstvenih napora, odu-
daraju pojedina reagovanja u nekim sredinama naše zemlje pa ređe
i na samom Kosovu. Po njima bezmalo ispada da su najveći krivci
za neprijateljske događaje rukovodstva na Kosovu i Savez komu-
nista Kosova, a po nekim, istina ređim glasovima, čak i albanski
narod Kosova. Istini za volju baš u tim sredinama čuju se odlučni
glasovi protiv takvih nakaradnih shvatanja.

Tačno je da su se kosovska rukovodstva i Savez komunista Ko-
sova našli na spavanju. Zaista se radi o velikoj nebudnosti i neefi-
kasnosti u borbi protiv nacionalizma i iredentizma i za to snose
punu političku i moralnu odgovornost. Tim više kada se sve to
dogodilo, naš primarni zadatak predstavljaju nastojanja da se situ-
acija što brže i bolje sanira, da se dotuče neprijatelj. Osnovno je
mobilisati sve raspoložive snage i što pre ga likvidirati. A glavni
teret u tome nosi baš Savez komunista Kosova i naše druge orga-
nizovane socijalističke snage. Tome treba da pomognu sa svoje
strane i druge subjektivne snage naše zemlje, a posebno SR Srbija
pa i sva naša sredstva informisanja.

Najveća pomoć Savezu komunista Kosova i ostalim progresiv-
nim snagama Pokrajine u borbi protiv albanskog nacionalizma i ire-
dentizma i njihovih nosilaca biće ako se svi u svakoj sredini bore
dosledno protiv vlastitog nacionalizma i šovinizma.

Sadašnja veoma živa politička aktivnost širom Kosova, u svim
radnim kolektivima i mestima, otkrivanje neprijatelja, razobliča-
vanje njegovih namera, i onemogućavanje njegovog zločinačkog ra-
da, čišćenje partijskih redova od kolebljivaca i niz drugih ener-
gičnih mera uveravaju nas da ćemo obračun sa nosiocima neprija-
teljstva završiti kako treba.

Svi moraju znati da u današnjim uslovima nacionalisti, šovi-
nisti i separatisti su isto tako opasni kao što su u toku NOB-a bili
balisti, četnici, ustaše, a posle rata informbirovci i drugi zakleti
neprijatelji.

Bez oklevanja moramo se svi boriti protiv neprijatelja i uništi-
ti svaki pokušaj kontrarevolucije.

Uz doslednu borbu na otkrivanju i likvidaciji neprijatelja na
Kosovu moramo neprestano objašnjavati našu stvarnost. Istovreme-
no treba raskrinkavati mračni smisao bučne neprijateljske propa-
gande i njegovih parola iz Tirane kao i sa Zapada od strane alban-
ske neprijateljske emigracije. Svi oni pevaju jednu te istu pesmu.
Kad se ljudima objasni o čemu se radi, kad oni shvate da u toj
zbrci raznih pojmova nema ni jednog istinskog rešenja za bilo koji
društveni problem, već da je sve reakcionarno, nazadno, onda će

se albanski narod još više i smelije hvatati u koštac sa tim zlom. Treba biti uporan, istrajan, treba objašnjavati da su nacionalizam i iredentizam suprotni stvarnoj nacionalnoj afirmaciji i nacionalnom osećanju. Time će se, istovremeno, i oni poštenji ali demagoškim i sladunjavim parolama zavedeni ljudi osloboditi zabluda.

Paralelno sa tim treba sve naše napore usmeriti na rad, radne obaveze i okrenuti se ka budućnosti. Sve ono što nije valjalo treba brzo odbaciti i počinjati novo. U našem radu i životu treba uneti više revolucionarne prakse, pravičnosti, komunističkig morala i etike, kritike i samokritike i klasne budnosti. Istovremeno, naš pogled mora biti okrenut napred, čak i onda kada raspravljamo o prošlosti.

Važnih poslova i zadataka imamo svuda, posebno na ekonomskom planu. Svojim radom moramo stvarati uslove za bolji život i još bolju i srećniju budućnost naše dece. Treba angažovati sve naše snage u rešavanju ekonomskih i drugih problema.

Nema »čarobnog štapa« s kojima se ti problemi mogu lako i brzo da reše. Ni drugi u svetu ga nemaju za sebe. Međutim, svesnim organizovanim akcijama, boljim radom i većom produktivnošću, na osnovu materijalne i opšte baze koja je stvorena na Kosovu i u celoj našoj zemlji možemo većim i bržim korakom ići napred.

Zato političku opredeljenost i angažovanost, između ostalog, treba ceniti u prvom redu prema radu i odgovornosti prema radnim zadacima. Još brži razvoj Kosova i uspešnije rešavanje protivurečnosti što ih donosi dinamičan tempo opšteg rasta, biće naše najubojitije oružje protiv svih neprijatelja.

Moramo se u Pokrajini odlučno boriti protiv nerada, javašluka, socijalnih razlika i deformacija, kouformizma, korupcije, mita i svih drugih slabosti i nedoslednosti.

*Albansko rukovodstvo zloupotrebilo je našu
otvorenost i dobronamernost za širenje
velikoalbanskog nacionalizma i iredentizma*

Još u toku revolucije kao i u svim ovim godinama koje nas dele od njenog pobedonosnog završetka, Jugoslavija je veliku pažnju poklanjala razvoju međunarodnih odnosa i svojoj međunarodnoj aktivnosti i saradnji, jer je mir u svetu preduslov neophodnog razvoja i progressa. Od pobeđe nad fašizmom jugoslovenski revolucionarni pokret se nalazi u prvim redovima onih snaga koje se najodlučnije bore za mir i bezbednost, za demokratizaciju međunarodnih odnosa i za izgradnju boljih i pravednijih uslova razvoja i ži-

vota svih naroda i ljudi u svetu. Borimo se za učvršćenje nezavisnosti i slobode, ne samo naše zemlje već i svih drugih zemalja sveta. Dali smo značajnu podršku antikolonijalnoj revoluciji. I danas pružamo pomoć oslobodilačkim pokretima koji se bore za nacionalno oslobođenje.

U međunarodnom radničkom pokretu dosledno se zalažemo za samostalnost i odgovornost svakog revolucionarnog pokreta u prvom redu pred sopstvenom radničkom klasom i narodom.

Zajedno sa drugim nesvrstanim zemljama odlučno se suprotstavljamo politici potčinjavanja i nametanja tuđe volje, podeli sveta na blokove, nadmetanja i rivalstva velikih sila i blokova u borbi za sfere interesa i uticaja. Borimo se protiv svega onoga što otežava međunarodno sporazumevanje i rešavanje ključnih problema sa kojima je suočen današnji svet.

Takvo opredeljenje i velika aktivnost Jugoslavije u ostvarivanju tih ciljeva doneli su našoj zemlji veliki međunarodni ugled i poštovanje. Uvrstili su nas u značajne činioce međunarodnog sporazumevanja i saradnje. Jugoslavija je postala faktor mira, stabilnosti i saradnje u svetu, u Evropi i na Balkanu.

Što se tiče međunarodne situacije, ona se, na žalost, poslednjih godina pogoršava. Proces popuštanja međunarodne zategnutosti, koji je ranije davao izvesne rezultate, ponovo je u ozbiljnom zaostaju. Nerešavanje starih i otvaranje novih kriznih žarišta ugrožava mir i bezbednost u svetu.

Sve to nameće potrebu da Jugoslavija kao nesvrstana zemlja i oprobani borac za mir i međunarodnu saradnju bude veoma aktivna na međunarodnom planu.

Politika i pokret nesvrstanosti, čijem je rađanju i razvoju predsednik Tito dao trajni pečat, postali su nezamenljivi faktor savremenih međunarodnih odnosa. To je danas jedna od najvećih pokretačkih snaga za rešavanje postojećih problema i protivrečnosti savremenog sveta.

Jugoslavija će i ubuduće dosledno slediti politiku nesvrstanosti kao najbolju garanciju sopstvene bezbednosti i najširu osnovu za naš aktivni doprinos pozitivnom razvoju međunarodnih odnosa. Kao do sada, tako ćemo i od sada s posebnom pažnjom negovati dobre prijateljske odnose sa svim našim susedima.

Odnosi koje imamo sa većinom naših suseda su danas primereni, iako se radi o zemljama čije su međunarodne pozicije u mnogome različite. Naše granice sa većinom suseda spadaju u red najotvorenijih međunarodnih granica i predstavljaju sponu i most za

razvoj dobrosusedstva. Sa svim našim susedima i dalje ćemo, što se našeg opredeljenja tiče, negovati dobre odnose.

U tom istom smeru, u duhu dobrosusedstva vodili smo i vodićemo i politiku prema Albaniji. Svi vi dobro znate da su u toku drugog svetskog rata odnosi između naše dve partije, naših naroda i revolucija bili izuzetno dobri, zaista iskreni i drugarski. Naši i albanski partizani borili su se protiv okupatora i domaćih izdajnika na teritoriji Jugoslavije i Albanije sa istom hrabrošću. To ne može niko da izbriše. Tako je bilo i u prvim posleratnim godinama. Naša zemlja je prva priznala vladu nove demokratske Albanije. Među prvim delegacijama koje su na najvišem nivou posetile novu Jugoslaviju (1946. godine) bila je delegacija Albanije, čije današnje vođe zloupotrebljavaju to gostoprimstvo za lansiranje raznih neistina.

Tako je bilo sve do 1948. godine — do onih poznatih dana kada je Staljin poveo akciju za slamanje nezavisnosti i podčinjavanje Jugoslavije i kada su komunističke partije Informacionog biroa, u jeku naših nadčovečanskih napora i danonoćnog rada na obnovi ratom porušene zemlje i sprovođenja zadatka prvog petogodišnjeg plana, nemilosrdno napale Jugoslaviju. Albansko rukovodstvo je bilo među najgrubljim i najgrlatijim napadačima. Optuživali su nas za skretanje u kapitalizam, osporavali pravo na samostalni put razvoja. A tek, šta se sve govorilo o Kosovu! Tvrdili su čak da se istrebljuje albanski narod, da nemamo škola na albanskom jeziku, i tako redom — sve najgore. Od tada albanski zvanični organi izuzev u dva kraća perioda, kada su javno priznavali svoje zablude i loše namere, kao da su se urotili protiv Jugoslavije. Može se čak reći da ulažu velike napore u očuvanju kontinuiteta veoma grubog neprijateljstva.

Pre desetak godina rukovodioci Albanije izrazili su bar na rečima spremnost da razvijaju dobre odnose sa Jugoslavijom na opšteprihvaćenim međunarodnim principima. Polazeći od našeg opšteg opredeljenja i imajući na umu interese naših naroda i mira u ovom delu sveta, mi smo taj gest iskreno pozdravili. Uvažavali smo, kao što i danas činimo, međunarodni položaj Albanije. Od nje nismo očekivali ništa više, kao što ni danas ne očekujemo, niti nam išta drugo treba, do striktno poštovanje poznatih međunarodnih principa, kojih se Jugoslavija tako dosledno pridržava. Nismo se mešali niti želimo da se mešamo u unutrašnje poslove Albanije, bez obzira šta mislimo o njenom društveno-političkom sistemu. Želeli smo, i želimo, plodotvornu saradnju. Verovali smo da će rukovodioci Albanije videti i ceniti značaj takvih naših napora za naše dve zemlje i šire i da će se u tom pravcu i sami okrenuti.

Kao u toku NOR-a, mi na Kosovu smo isto tako i u poslednjoj deceniji želeli da budemo most zbližavanja između Jugoslavije i Albanije. Na žalost, ovog puta naše dobre namere su zloupotrebene.

Svi vi znate, drugovi i drugarice, šta se dogodilo i kako je rukovodstvo Albanije postupalo: zloupotrebilo je našu otvorenost i dobrotu. Paralelno sa javnim izjavama o dobrosusedstvu sa Jugoslavijom, rukovodstvo Albanije skoro gde god je moglo vrbovalo je ljude, širilo je velikoalbanski nacionalizam, podsticalo i raspirivalo nezadovoljstvo Albanaca, širilo nevericu i šovinizam prema drugim jugoslovenskim narodima i narodnostima, obezvređivalo je naš sistem i rezultate razvoja, napadalo je naše državno i partijsko rukovodstvo. Sve to kao i sadašnji najnoviji antijugoslovenski akti iz Tirane predstavljaju grubo narušavanje osnovnih principa u međunarodnim odnosima pa i važećih normi međunarodnog prava.

Treba čuti radio i gledati televiziju iz Tirane pa se u to zauvek uveriti. Ona bezmalo otvoreno poziva Albance na krstaški rat protiv ostalih jugoslovenskih naroda i narodnosti. Zar se takvom destruktivnom politikom koja ide na direktne teritorijalne pretenzije i najgrublje mešanje u naše unutrašnje poslove mogu graditi dobrosusedski odnosi koje i dalje gromoglasno proklamaju u Tirani?

I sada, dok otvoreno uzimaju u zaštitu naše neprijatelje i podstiču ih protiv Jugoslavije, rukovodioci Albanije imaju obraza da tvrde kako se oni ipak ne mešaju u unutrašnje stvari Jugoslavije. Njihova propaganda, njihova diplomatska i obaveštajna delatnost, njihovi agenti sa Kosova ili iz redova albanske neprijateljske emigracije na Zapadu drugačije govore. Smatram da je krajnje vreme da u Tirani ozbiljno razmisle o svojim postupcima u odnosu na integritet SFRJ. Ljudi se kod nas s pravom pitaju: zar je slučajno da su potpuno, skoro u dlaku istovetni programi neprijateljske organizacije na Kosovu sa propagandom i praksom vodećih ljudi u Tirani.

To je sve produkt iste iredentističke agresivne politike, ako ne i istih autora. Ljudi pravilno rezonuju: zar glavari kao što su ovi u Tirani, koji su likvidirali najveći broj organizatora revolucije, hermetički izolovali narod od sveta, plašeći ga da su svi protiv njega, koji tako besomučno podstiče nacionalističke strasti i iredentizam da bi svom narodu skrenulo pažnju sa čorsokaka u koji su ga doveli, mogu da vode miroljubivu politiku? S pravom se postavlja pitanje kuda vode takvi postupci.

Upravo zbog toga mi smo, kao što znate, ovih dana preispitali naše ukupne odnose sa Albanijom. Utvrdili smo da smo u našoj politici prema Albaniji bili inspirisani politikom dobrog susedstva ali da nismo bili budni, posebno mi na Kosovu i da ćemo izvući po-

uke iz ovoga. Ubuduće odgovaraćemo adekvatno na svaki njihov atak na našu zemlju, na naš sistem. No, želimo normalne odnose. Nastavićemo privrednu i drugu saradnju, saradnju na međudržavnom planu, na bazi reciprociteta tamo gde su i oni spremni, uz doslednu uzajamnu primenu opšte poznatih međunarodnih principa — poštovanja suvereniteta, teritorijalnog integriteta, ravnopravnosti i nemešanja u unutrašnje poslove.

Činimo tako u Titovom duhu, radi budućnosti, radi mira, zbog interesa naših naroda i narodnosti. Setimo se da je drug Tito, ovde na Kosovu bio oktobra 1979. — svega šest meseci pre smrti. Iako se nije očekivala ovakva euforija neprijateljstva iz Albanije, on je veoma dobro znao šta rukovodstvo Albanije misli i govori o njemu i našoj zemlji. Ali je, ipak, kao veliki državnik, neumorni graditelj dobrosusedstva i mira u svetu, i pored svega toga, pružio ruku prijateljstva i saradnje. Poznat je njegov govor u Skoplju i Prištini o odnosima sa susedima.

*

Čestitajući vam ove velike jubileje, još jednom želim da vas podsetim da i pored izuzetno velikih rezultata, s kojima se s punim pravom ponosimo, i kojima se iskreno divi ceo svet, ne smemo zatvoriti oči pred problemima i sve većim životnim potrebama. Ne smemo stati u razvoju. Krenimo u nove pobede. To je zahtev naše revolucije, to je bitan interes svih naših radnih ljudi.

Sa ovog mesta, na ovaj naš veliki praznik, pozivamo sve komuniste, sve partizane, sve Albance, Srbe, Crnogorce, Turke, Muslimane, sve građane Kosova da zbijemo svoje redove, da se još više aktiviziramo na sprovođenju linije naše Partije, zaključaka CK SKJ, CK SK Srbije i Akcionog programa Pokrajinskog komiteta. Još većim elanom prionimo na izvršavanje svakodnevnih radnih zadataka. Stvarajmo najdublje međusobno poverenje, svestrano jačajmo bratstvo i jedinstvo. Razvijajmo i jačajmo socijalističko samoupravljanje.

Na Kosovu ne mogu biti srećni Albanci, ako istovremeno nisu srećni i Srbi, Crnogorci i drugi, kao što ne mogu biti srećni ni Srbi, Crnogorci i drugi ako istovremeno nisu srećni i Albanci. Sudbina nam je zajednička.

Samo složni i jedinstveni možemo savladati brojne ekonomske i druge teškoće, i obezbediti u narednim godinama dinamičan rast SAP Kosova.

U ovim naporima imaćemo punu podršku svih naših naroda i narodnosti. Predaha u ovim našim htenjima nema. Omladina je sa nama. Budimo sigurni da će ići stopama svojih očeva, slavnih kosovskih partizana, ići će smelo putem Bore i Ramiza.

Nema mesta za malodušnost. Vreme je za smeले akcije. I današnje vreme traži svoje heroje. A njih ima u nas na sve strane.